

ТАЪМИНОТИ КОРХОНАҶОИ КИШОВАРЗӢ БО КОРМАНДОНИ РОҶБАРИКУНАНДА

Одилҷонова Н.И. ассистент, ДАТ ба номи Ш. Шохтемур

Калимаҳои асосӣ: кадрҳои идоракунии, роҳбарон, мутахассисон, кормандони техникаӣ, сиёсати кадрӣ, менеҷмент.

Кишоварзии яке аз соҳаи муҳимтарини истеҳсолоти моддӣ дар иқтисодиёти ҷумҳурӣ буда, аҳолиро бо хӯрокворӣ ва саноатро бо ашёи хом таъмин менамояд. Дар солҳои истиқлолияти ҷумҳурӣ ва гузариш ба иқтисоди бозоргонӣ, соҳаи кишоварзӣ тавассути азнавташкилдихии колхозу совхозҳо, таъсиси корхонаҳои иҷоравӣ, хоҷагиҳои деҳқонӣ (фермерӣ) ва дигар шаклҳои хоҷагидорӣ, ки дар шароити бозор фаъолият доранд, босуръат тағйир меёбад. То 1 январи соли 2020 дар ин соҳаи муҳими иқтисодиёти ҷумҳурӣ беш аз 176,9 ҳазор корхона ва ташкилотҳои калон, миёна ва хурд ба истеҳсоли маҳсулоти кишоварзӣ машғуланд, ки он аз он, 148 хоҷагиҳои давлатӣ, 76 - ассотсиатсияи хоҷагиҳои деҳқонӣ ва истифодабарандагони об, 3937- хоҷагиҳои деҳқонии коллективӣ ва кооперативҳо, 269 -Ҷамъияти дорой масъулиятш маҳдуд ва ҷамъиятҳои саҳомӣ 570 - хоҷагиҳои ёрирасон, 171,975 -ҷамъиятҳои хоҷагиҳои деҳқонӣ инфиродӣ, (с-42) Илова бар ин, дар қитъаҳои шахсии ёрирасони аҳоли ҳаҷми назарраси истеҳсолот ба шарофати ҷораҳои андешидашудаи ҳукумати ҷумҳурӣ дар соли 1997, на танҳо истеҳсолоти кишоварзӣ боздошта шуд, балки афзоиши истеҳсолот нисбат ба соли 1995 ба 2,0% расид. Дар солҳои минбаъда, ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоти кишоварзӣ бемайлони меафзуд: дар соли 2000 рушд 13,1%, 2014-21,0 %, 1915-20,4%, 2016-19,4%, 2017- 18,2% ва солҳои 2018-16,9 % ташкил додааст. Бо Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 9 октябри соли 1995, № 342 "Дар бораи ҷудо намудани 50 ҳазор га замин барои қитъаҳои замини наздиҳавлигии шаҳрвандон" ва аз 1 декабри соли 1997 № 874 "Дар бораи ҷудо намудани 25 ҳазор га замин барои қитъаҳои ёрирасони шаҳрвандон" ба таври назаррас ба афзоиши истеҳсоли маҳсулоти кишоварзӣ дар хонавода мусоидат кард.

Дар шароити иқтисоди бозорӣ, бо рушди шаклҳои гуногуни идоракунии, дуруст ҷобачогузори кадрҳо аз ҷониби воҳидҳои сохторӣ ва воҳидҳои идоракунӣ ҳар як корхонаи кишоварзӣ аҳамияти муҳим пайдо мекунад. Бояд сифатҳои кории кормандон, касб ва микроклимати равонӣ дар гурӯҳ ба назар гирифта шаванд. Роҳбар бояд мақсаднок, принципнок, худбинона, бо ҳама чизи нав, пешрафта ва ростқавл дастгирӣ карда тавонад. Малакаи ташкилӣ, таҷрибаи соҳибкорӣ, таҷрибаи роҳбарӣ дар зинаҳои поёнии идоракунии, маҳоратҳои муайяни психологӣ, малакаҳои суҳанронӣ дошта бошад. Аз илми ва донишҳои иқтисодиёт бояд бархурдор бошад. Дастовардҳои охири пешрафти илмию техникаӣ дар саноат ҷорӣ карда тавонад.

Ҳаёти кормандони соҳаи кишоварзӣ дар шароити иқтисоди бозорӣ аз шакли танзими он вобаста аст. Ду шакли он имконпазир аст: худтанзимкунӣ ва танзими давлатӣ. Агар соҳаи таъминоти хоҷагиҳои фермерӣ ба қудрати худтанзимкунии бозор дода шуда бошад, пас мунтазам аз ҳад зиёд истеҳсол ва нокифоягии мутахассисон пайдо мешавад. Барои пешгирии чунин рушди номатлуби ҳодисаҳо, таъминоти кормандони корхонаҳои кишоварзӣ бояд аз ҷониби давлат танзим карда шавад.

Роҳбарон бояд эҳтиёҷоти истеҳсолот, бехтар намудани сифати таълим, бозомӯзӣ ва такмили ихтисоси кормандон ба татбиқи технологияҳои муосир ва ташаккули фарҳанги истеҳсолии инсонӣ мусоидат намоянд; Инчунин бояд аз тарафи ташкилотҳо маълумотро дар бораи ҳаёти шахсӣ (роҳбарон ва мутахассисон), маълумот, синну соли кормандон, ивазшавии кормандон, такмили ихтисоси кормандон омӯхта шаванд. Бояд ҳатман зарур аст, ки сабабҳои монеаи машғули кор будани хатмкардагони муассисаҳои олии таҳсилоти миёнаи касбӣ дар деҳа ҳал карда шаванд. Инчунин динамикаи шумораи

аҳолии деҳот, аз ҷумла аз рӯи гурӯҳҳои синнусоли низ пешгӯӣ кардан зарур аст. Дар ин ҳолат, ба диққати аҳолии синну соли қобили меҳнат диққати махсус бояд дод.

Таъмини кадрҳои корхонаҳои кишоварзии ҷумҳурӣ, пеш аз ҳама тарбияи менеҷерҳо ва мутахассисони баландхаттисосе мебошад, ки ҷавобгӯи талаботи иқтисоди муосир мебошанд.

Ҷадвал.

Дарҷаи таъмин будани корхонаҳои хочагии кишлоки Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кадрҳои роҳбарикунанда, нафар

Нишондод	2014	2015	2016	2017	2018	2018 в % к 2014
Талаботи умумӣ ба кадрҳои роҳбарикунанда	553	550	551	540	537	97%
аз ҷумла роҳбарон	88	88	88	88	88	100%
Мутахассисон	307	307	307	307	307	100%
- кормандони техникӣ	158	155	156	145	142	89,8
Шумораи умумии кадрҳои роҳбарикунанда	553	550	551	540	537	97,1%
аз ҷумла роҳбарон	88	88	88	88	88	100%
- мутахассисон	307	307	307	307	307	100%
- кормандони техникӣ	158	155	156	145	142	89,8%

Сарчашма: ҳисоби муаллиф дар асоси маводҳои агентии омории Ҷумҳурии Тоҷикистон, Душанбе, 2018

Тавре ки дар ҷадвал нишон дода шудааст, вобаста ба табдил додани корхонаҳои кишоварзии Комплекси агросаноатии ҷумҳурӣ, эҳтиёҷоти умумӣ ба кадрҳои роҳбарикунанда дар онҳо дар соли 2018 нисбат ба соли 2014 3,0%, аз ҷумла менеҷерон 100,0% ва мутахассисон 100,0% тағйирот наҷудааст. Аммо, камшавии шумораи воқеии менеҷерҳо ва тағйирот надоштани мутахассисони коргар дар ин давра талаботи имрӯзаи корхонаҳои кишоварзиро таъмин намекунад. Аз ин рӯ, зарур аст, ки як қатор чорабиниҳо оид ба тайёр кардани кадрҳои роҳбарикунанда ва баланд бардоштани сатҳи таъминоти корхонаҳои кишоварзӣ амалӣ карда шаванд.

Ба назари мо, қабл аз ҳама эҳтиёҷоти корхонаҳои кишоварзиро ба кадрҳои роҳбарикунанда бо назардошти дурнамои рушди соҳаи кишоварзӣ муайян кардан лозим аст: Таълим, бозомӯзӣ ва тақмили ихтисоси менеҷерҳо ва мутахассисони корхонаҳои кишоварзӣ мутобиқи ниёзҳои ин корхонаҳо, талаботи иқтисоди бозорӣ ва пешрафти илмию техникӣ, ҳаҷм ва роҳҳои маблағгузорӣ муайян кардан зарур аст.

Адабиёт

1. Азимов А.Я. Социально-экономическое развитие Республики Таджикистан в 1992-1997 годах //Экономика Таджикистана: стратегия развития, №1, 1998
2. Атрашкин А. Человеческие ресурсы: Некоторые особенности управления. //Управление компанией, 2001, № 1.- С.12-15
3. Ғуломов Х.Х., Исломов Ғ.Х. Асосҳои менеҷмент (дастури таълимӣ):-Душанбе:-«Ирфон», 2011. - саҳ.37-43
4. Агаев А.А. Управленческая деятельность/ практика и резервы организации/-М.: Экономика, 1988-252 с.
5. Маводҳои агентии омории Ҷумҳурии Тоҷикистон, Душанбе, 2018

АННОТАЦИЯ
ТАЪМИНОТИ КОРХОНАҲОИ КИШОВАРЗӢ БО КОРМАНДОНИ
РОҲБАРИКУНАНДА

Омӯзиши мутахассисон бояд эҳтиёҷоти истеҳсолотро ба назар гирад. Беҳтар намудани сифати таълим, бозомӯзӣ ва такмили ихтисос; мусоидат ба татбиқи технологияҳои пешрафта ва ташаккули фарҳанги истеҳсолии инсонӣ; барои муттаҳид сохтани мутахассисон дар деҳот шароити зарурӣ фароҳам меорад. Ҳадди ақал маълумотро дар бораи ҳайати шахсӣ (роҳбарон ва мутахассисон), маълумот ва синну соли кормандон, омилҳо ба тақсимот, ивазшавии кормандон, хоҳиши такмили ихтисосро дарбар мегирад.

***Калимаҳои калидӣ:** кадрҳои идоракунии, роҳбарон, мутахассисон, кормандони техникӣ, сиёсати кадрӣ, менеҷмент.*

АННОТАЦИЯ
ОБЕСПЕЧЕННОСТЬ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ
РУКОВОДЯЩИМИ РАБОТНИКАМИ

Подготовка специалистов должна учитывать потребности отрасли. Улучшение качества образования, переподготовки и повышения квалификации; содействие внедрению передовых технологий и формированию культуры человеческого производства создает необходимые условия для консолидации специалистов в сельской местности.

***Ключевые слова:** управление кадрами, руководители, специалисты, технический персонал, кадровая политика, менеджмент.*

ANNOTATION
PROVED FOR AGRICULTURAL ENTERPRISES THAT LEADING PERSONAL

Training of specialists should take into account the needs of the industry. Improving the quality of education, retraining and professional development; Facilitate the implementation of advanced technologies and the formation of a culture of human production; creates the necessary conditions for the consolidation of specialists in rural areas.

***Key words:** personnel management, executives, specialists, technical staff, personnel policy.*